

**Епістемологічний потенціал основних засобів
наукового соціального прогнозування**

Романенко О.Я., аспірантка Київського національного університету імені
Тараса Шевченка

Розглянуто філософське обґрунтування наукового прогнозування і основних його різновидів: екстраполяції, експертного опитування, історичної аналогії та моделювання. Метод екстраполяції може бути реалізованим як через індуктивний, так і через дедуктивний шлях розгортання логічних стратегій побудови наукових міркувань. Метод експертних оцінок дозволяє залучити до прогностичного дослідження фахівців, які працюють в різних галузях знань. Метод історичної аналогії може бути реалізований через віднайдення деяких рамкових умов розгортання вузлових історичних подій, які постають своєрідними точками розгалуження суспільного розвитку. Моделювання дозволяє здійснювати дослідження лише деякого аспекту об'єкту для всебічного вивчення саме цього аспекту, виявляти логічні зв'язки його елементів, спосіб його функціонування тощо, що дозволяє розробити на основі виявлених особливостей предмету своєрідну спрощену модель об'єкту моделювання. Специфіка соціального прогнозування, об'єктом якого є нестабільна динамічна система, що самоорганізується, вимагає здійснення наукового передбачення на засадах безперервності та поліваріантності.

Ключові слова: соціальне передбачення, наукове соціальне прогнозування, екстраполяція, експертне опитування, історична аналогія, моделювання, поліваріантність.

На основі аналізу наукового прогнозування як методу наукового дослідження слід розкрити потенціал використання такого прогнозування як одного з основних різновидів соціального передбачення. З цією метою слід розглянути філософські праці щодо дослідження як наукового прогнозування загалом, так і основних його різновидів.

Як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, які працюють в галузі філософії та методології науки, прагнучи схопити сутнісні особливості наукового пізнання, тим самим виокремлюючи його з-поміж інших типів пізнавальної діяльності, вказують на те, що воно реалізується винятково засобами та в межах наукового дослідження. Водночас, в літературі залишається достатньо розмитим визначення самого наукового дослідження. Так, скажімо, І.Г. Герасимов вважає, що наукове дослідження є «особливим видом логічно систематизованого міркування» [5, с. 82], яке будується на принципах

логічної послідовності та несуперечності його складових. Логіка наукового дослідження забезпечує отримання такої множини фактів, узагальнення яких не лише мінімізує шанси виявлення логічної суперечності між ними, тим самим уможлиблюючи здійснення теоретичних узагальнень, але й отримання у їх підсумку нового знання, розширюючи тим самим коло відомого.

Соціальне передбачення слід розглядати як особливий вид дослідження, адже виокремлення суттєвих характеристик наукового дослідження уможлиблює на підставі їхнього виявлення в соціальному передбаченні його розгляд в якості особливого випадку наукового дослідження.

Власне, в найзагальнішому сенсі під науковим передбаченням розуміють «сторону, етап пізнавальної діяльності суб'єкта, результат якого – отримання знання про майбутні події» [4, с. 25]. Подібного роду дефініція дозволяє зафіксувати важливу сутнісну ознаку передбачення, а саме – її спрямованість на отримання знання про майбутнє. Однак вона втрачає з поля зору ряд інших важливих характеристик наукового передбачення, цілком будучи застосовною і для різного роду ненаукових форм передбачення майбутнього, адже пізнавальна діяльність суб'єкта не вичерпується лише науковим пізнанням, реалізуючись і в сфері мистецтва, релігії, містичного досвіду тощо, які П. Йолон [7, с. 480] справедливо розглядає в якості форм позанаукового пізнання.

Це означає, що запропонована дефініція потребує свого уточнення, реалізація якого можлива, перш за все, за умови демаркації позанаукових форм передбачення та наукового передбачення майбутніх подій. В цьому сенсі варто розглянути поняття «пророцтво» та «прогноз», які є видовими щодо родового поняття «передбачення». Зокрема «Великий тлумачний словник сучасної української мови» так пояснює значення слова «пророцтво»: «передбачення... майбутнього...гаданням, ворожінням, різними прикметами і т.ін» [3, с. 1166], фіксуючи вкоріненість пророцтва в містичному досвіді суб'єкта передбачення, тобто, застосовуючи

класифікацію, запропоновану П.Йолоном, ми б сказали, що поняття «пророцтво» охоплює собою клас висловлювань про майбутні події, які здійснюються в контексті реалізації позанаукових форм пізнавальної діяльності і не передбачають фіксації конкретних часово-просторових меж здійснення передбачуваних подій. В цьому сенсі, говорячи мовою К. Поппера [10], вони позбавлені можливості бути фальсифікованими. Водночас, під прогнозом розуміють «ймовірнісне судження про майбутню складову будь-якого процесу чи явища» [11, с. 358], тобто передбачення в даному випадку здійснюється в межах конкретного предметного поля дослідження, виокремлюючи ті аспекти об'єкта, майбутній стан яких на даний момент досліднику невідомий, однак може бути прогнозований з більшою чи меншою долею ймовірності на основі аналізу відомого достовірного знання про нього.

Це означає, що такий тип передбачення потребує визначення проблеми прогнозу як способу виокремлення невідомого регіону об'єкта прогнозування та селекції достовірного знання про визначений предмет, розробки на основі наявного знання конкретного термінологічно-понятійного апарату прогнозу, тобто формування його словникового ядра, а також визначення часового проміжку прогнозу, який С.К. Бетяєв влучно охарактеризував поняттям «горизонт прогнозу» [2, с. 7]. В цьому сенсі варто зазначити, що традиційно виокремлюють три групи часових інтервалів, в межах яких здійснюється наукове передбачення, тут йдеться про короткострокову, середньострокову та довгострокову перспективи прогнозування. В контексті короткострокового прогнозування йдеться про часовий період передбачення до одного року. В середньостроковій перспективі здійснюється прогнозування майбутнього стану предмету дослідження в часовому проміжку від одного до п'яти років. Довгострокове наукове передбачення охоплює собою період від п'яти до п'ятнадцяти років.

Водночас, проблема наукового передбачення забезпечує і вибір відповідного інструментально-методичного арсеналу реалізації прогнозу.

Власне, відправною точкою прогнозу, як і у випадку наукового дослідження, виявляється наукова проблема як виокремлення невідомого з кола відомого знання, закладаючи основні параметри подальшого розгортання дослідження у тому числі – й перспективу передбачення. Водночас, якщо в межах наукового дослідження логіка його розгортання здійснюється як шлях переходу ймовірнісного знання до достовірного, як на це вказує П.В. Копнін [8], то у випадку прогнозування маємо справу із зворотним рухом виведення, здійснюючи отримання ймовірнісного знання, яке володіє більшим чи меншим ступенем невизначеності, із достовірних, себто таких, де доля невизначеності зведена до нуля чи наближена до цієї позначки настільки близько, що дає нам право ігнорувати її, засновків.

Соціальне прогнозування є особливим видом наукового дослідження, а це означає, що його реалізація можлива лише через застосування тих чи інших наукових методів. Власне, цей тип наукового пізнання спирається, окрім загальнонаукових методів як інструментарію, що забезпечує здійснення операцій з поняттями, дозволяючи уточнювати мову дослідження, утворювати в разі необхідності нові поняття тощо, також і на комплекс спеціальних методів як того методичного арсеналу, який забезпечує отримання знання про майбутні події. Саме цей комплекс спеціальних методів стане предметом нашої уваги в даній роботі. Варто зазначити, що з-поміж наявної в межах даної науки множини методів, науковець не здійснює їх вибір випадковим чином, застосовуючи для реалізації власного дослідження ті з них, які можуть бути легітимовані теорією, яка, як ми вже говорили, необхідним чином постає в якості своєрідного концептуального фону пізнавальної діяльності науковця, визначаючи відповідну оптику погляду суб'єкта пізнання на проблему дослідження. Це означає, що теоретичне тло, уможливлуючи вибір відповідного комплексу методів, тим самим накладає деякі пізнавальні обмеження на процес дослідження та його результати, адже той чи інший метод дозволяє вивчити предмет не в усій його повноті та багатогранності, а виявляє лише ті його властивості, які

можуть бути видимими через призму даного пізнавального інструменту. Водночас, кількість різноманітних методів визначається і самою проблемою дослідження, а саме складністю предмета, на який вона вказує, а також горизонтом прогнозу, який має бути реалізованим в межах того чи іншого дослідження.

Загалом, говорячи про методи соціального прогнозування, можна виокремити чотири великих блоки інструментального забезпечення соціально-наукового передбачення, тут йдеться, зокрема, про методи екстраполяції, експертного опитування, історичної аналогії та метод моделювання.

Власне, під методами екстраполяції розуміють сукупність пізнавальних прийомів та засобів наукового передбачення, що ґрунтуються на уявленні про відносну стабільність тенденцій розвитку системи в минулому, теперішньому та майбутньому [9, с. 116]. Тобто метод екстраполяції реалізується через виявлення деякої стійкої тенденції (тренду) розвитку предмету дослідження у минулому та поширення її в межах певного горизонту прогнозування в майбутньому. Даний метод, отже, заснований на уявленні про лінійний та жорстко детермінований спосіб розгортання суспільно-історичного процесу, тобто найбільш притаманний для досліджень, що базуються на лінійній моделі історії як базовому принципі пояснення суспільної динаміки. Можна говорити про наявність достатньо широкого спектру інструментально-методичного забезпечення наукового прогнозування, що може бути об'єднаним під загальною рубрикою методу екстраполяції. Тут йдеться як про просту екстраполяцію, що дозволяє здійснити прогноз стану предмета дослідження у відповідному часовому проміжку, спираючись на виявлену тенденцію його розвитку, так і більш складні засоби наукового передбачення, що включають в себе морфологічну та сценарну складову. В цьому відношенні метод морфологічної екстраполяції реалізується за допомогою визначення деякої цілі, досягнення якої є бажаним для предмета дослідження у майбутньому, виокремлення

останньої дозволяє виявити ті його недоліки, які унеможливають здійснення поставленої задачі. Власне, такі прогалини, в свою чергу, самі перетворюються на свого роду проміжні цілі, досягнення яких має забезпечити здійснення цієї генеральної мети.

Водночас, в процесі виявлення та заповнення таких локальних прогалин на шляху до реалізації поставленої мети вона сама може зазнавати різного роду конкретизацій та модифікацій. Тобто побудова причинно-наслідкового ланцюга, що став би умовою досягнення заданої цілі, необхідним чином передбачає і безперервне уточнення цієї останньої. Цілком зрозуміло, що в такому випадку йдеться швидше не просто про прогнозування майбутнього, а про його програмування в сенсі визначення бажаної цілі розвитку предмету дослідження та вже на основі схоплення цього векторного напрямку руху прогнозування можливих засобів реалізації поставленої мети. Водночас, метод сценарної екстраполяції полягає в аналізі подій на основі існуючої чи змодельованої ситуації, дозволяючи прослідкувати різноманітні способи її вирішення у майбутньому.

Як бачимо, метод екстраполяції у різноманітних своїх варіаціях може бути реалізованим через звернення до відмінних логічних стратегій побудови наукових міркувань, дозволяючи в одних випадках застосовувати індуктивний шлях їх розгортання, що, як ми вказували, більш превалює в контексті простої та сценарної екстраполяції, а в інших – дедуктивний, який найбільш повно виявляється в межах морфологічної екстраполяції. Таке різноманіття дослідницьких стратегій, які можуть бути реалізовані в межах даного методу, по-різному схоплюючи властивості предмета дослідження у майбутньому, дозволяють деяким авторам стверджувати про те, що екстраполяція є єдиним науковим методом дослідження, який уможливує отримання більш-менш строгого знання про майбутні події, адже спирається на цілком очевидні та відносно стабільні тенденції суспільного розвитку. Такої позиції, зокрема, дотримується російський дослідник Є.Д. Гражданніков, обґрунтовуючи свою концепцію екстраполяційної

прогностики [6]. Водночас, інші науковці, які працюють в галузі методології наукового прогнозування, вказують і на ряд принципових недоліків цього методу, зауважуючи, що «тільки при короткостроковому прогнозуванні екстраполяція дає правильний результат» [1, с. 21], адже в контексті наукових досліджень, що розраховані на забезпечення більш тривалого горизонту прогнозування, він виявляється малоефективним, часто призводячи до абсурду, адже не дозволяє у повній мірі враховувати якісні параметри досліджуваного предмету.

В цьому сенсі достатньо цікавим методом наукового прогнозування, який дозволяє подолати означені вище недоліки, уможливаючи, окрім кількісних параметрів забезпечити передбачення й якісних вимірів предмету дослідження, є метод експертних оцінок. Його основна перевага полягає в тому, що він дозволяє залучити до прогностичного дослідження фахівців, які працюють в різних галузях знань, що надає можливість отримання більш повної картини прогнозованих майбутніх подій. Передбачення в цьому випадку реалізується як певна систематизація експертних висновків фахівців, які аналізують проблему дослідження, виходячи із власної предметної та концептуальної перспективи, виявляючи завдяки цьому цілу мережу факторів, що впливатимуть на майбутню поведінку досліджуваного предмету. В даному відношенні найбільш популярними способами реалізації методу експертного опитування є метод Делфі та метод так званого мозкового штурму.

Варто сказати, що велике значення в контексті реалізації методу експертного опитування мають не лише знання фахівців та коло їх наукових інтересів, що дозволяє розкрити досліджувану проблему в контексті різноманітних концептуальних перспектив, але і їхня інтуїція, тобто важливим аспектом виявляється суб'єктивний компонент, що уможливорює більш варіативне накреслення ліній майбутнього розвитку предмету дослідження.

Власне, метод експертного опитування може бути реалізований в межах різномної моделі розуміння суспільно-історичного процесу, адже, як ми показували вище, він ґрунтується на ідеї, що сам по собі суспільний розвиток хаотичний та позбавлений сенсу, а чинником, що надає йому смисли постає сам дослідник. В цьому відношенні досліджуваний нами метод забезпечує програмування майбутнього, визначення його смислів, а також дозволяє з'ясувати найбільш ймовірні їх концепції. Варто зазначити, що даний метод може бути ефективно застосований в межах усіх трьох вимірів горизонту передбачення.

Достатньо популярним методом наукового прогнозування є також метод історичної аналогії, чії концептуальні засновки генетично пов'язані з циклічним розумінням історичного процесу. Метод історичної аналогії може бути реалізований через віднайдення деяких рамкових умов розгортання вузлових історичних подій, які мали ключове значення, постаючи своєрідними точками біфуркації, говорячи мовою синергетики, у справі визначення подальших шляхів суспільного розвитку. Схоплення цього інваріанту дозволяє окреслити можливі шляхи вирішення таких кризових ситуацій, від подолання яких залежить сценарій подальшого суспільного процесу. Цілком зрозуміло, що такий метод не може бути застосованим у справі здійснення довгострокових та середньострокових досліджень, будучи найбільш ефективним в контексті розробки короткострокових передбачень. Така лімітація застосування методу пов'язана з низкою причин. Перш за все, це зумовлено специфікою самої історичної науки та історії як об'єкту її дослідження, які, власне, і є основою для розробки методу історичної аналогії. Не вдаючись до детальних досліджень у галузі методології історичного пізнання, які могли б стати окремою темою великої роботи, присвяченої теорії гуманітарного пізнання, зауважимо, що історія не є сукупністю подій минулого, точніше таке її визначення не зовсім відображає наявний стан справ в галузі історичного знання, ґрунтуючись переважно на буденному уявленні про історичне, адже, скажімо, вчорашнє погіршення

погодних умов, поїздка громадян в метро чи кілька ДТП, що мали місце в столиці того дня також є подіями минулого, однак чи є вони історією? Видається, що відповідь буде негативною, адже історія є не просто сукупністю подій минулого, а щонайменше зафіксованою сукупністю подій, які мають певну значущість для суспільства, а отже мають бути необхідним чином викристалізованими в суспільній пам'яті. Цілком можна погодитись з польським дослідником Єжи Топольськи, який в якості значущого елементу схоплення подій розглядає ідеологію, стверджуючи, що «до основних шарів, що керують нарацією, належить ідеологія» [12, с. 360], адже остання є одним з тих чинників, який зумовлює виокремлювання лише тих подій, які виявляються більшою чи меншою мірою поворотними в житті суспільства, ігноруючи інші події в якості лише незначного фону, який з часом розсіюється в Леті забуття. В цьому відношенні історія дозволяє виявити незмінну структуру лише цих поворотних подій та стратегій їх розгортання, залишаючись цілком некомпетентною щодо питання чинників утворення тих рутинних подій, які залишаються поза увагою суб'єкта, що здійснює фіксацію минулих подій для прийдешніх поколінь. Цілком зрозуміло, що відтворення цього рутинного фону, якомога детальніша його інтелектуальна реконструкція є важливим завданням для історика, адже допомагає більш глибоко зрозуміти ці значущі події, однак це лише більш чи менш якісні моделі атмосфери минулого, які навряд можуть бути надійним ґрунтом для виявлення незмінних структур історичного розвитку. Водночас, специфіка самого суспільства як динамічної системи і не потребує такої детальної реконструкції, адже сподіватись на виявлення рамкових умов усіх подій минулого означало б виступити апологетом такого типу циклічних моделей, які перетворюють історію на п'єсу, що безперервно повторюється, змінюючи лише декорації, це означає захищати ідею своєрідної дурної циклічності, що не передбачає розвитку та прогресу. Саме тому ми й говоримо про застосовність методу історичної аналогії лише в межах короткострокового прогнозування, адже сама історія є сукупністю цих локальних,

короткострокових подій, своєрідних кадрів історії, що поєднані у несуперечливу хронологічну послідовність одного загального історичного фільму. Застосування історичних аналогій у більш тривалій перспективі прогнозування призводитиме до помилок та генерації абсурдних сценаріїв майбутнього, адже зовсім ігнорує динамічну природу соціального.

Власне, наш розгляд основних епістемологічних засобів соціального прогнозування був би неповним, якби ми оминули увагою ще один важливий метод дослідження, який пов'язаний зі створенням моделей майбутніх подій. Йдеться про метод моделювання. Під моделлю в даному випадку розумітимемо «опис деяких аспектів реального світу у спрощеній формі» [4, с. 38]. Це означає, що моделювання дозволяє здійснювати вивчення лише деякого аспекту об'єкту моделювання, яким постає предмет наукового передбачення. Створення моделі передбачає виокремлення в межах об'єкту моделювання суттєвого його аспекту з-поміж інших складових першого. Схопивши таким чином цей аспект, здійснюється його всебічне вивчення, виявляються логічні зв'язки елементів, спосіб його функціонування тощо, що дозволяє розробити на основі виявлених особливостей предмету своєрідну спрощену модель об'єкту моделювання. Подальші маніпуляції з моделлю, її вивчення, проведення ряду ментальних експериментів тощо дають можливість отримати таку множину даних, яка завдяки їх перенесенню на об'єкт моделювання дозволяє здійснити прогноз майбутнього стану предмету соціально-наукового передбачення. В цьому сенсі важливою вимогою моделювання є симетричність, тобто необхідність створення такого аналогу об'єкту, який би дозволив перенести отримані дані на сам цей об'єкт.

Перевагою методу моделювання є можливість його застосування у справі розробки як короткострокових прогнозів, так і передбачень середньострокової та довгострокової перспективи. Водночас, його використання не дозволяє отримати максимально повне знання про досліджуваний предмет, завжди надаючи лише партикулярні дані про нього, адже, як ми вказували, моделювання – це необхідним чином спрощення, а

значить – й ігнорування багатьох аспектів предмету дослідження, що не потрапили до цієї сімпліфікованої конструкції.

Розглянувши основні пізнавальні засоби наукового передбачення, варто відзначити, що кожен з проаналізованих методів має власний евристичний потенціал, що дає можливість застосовувати його в процесі прогностичних досліджень з урахуванням цілей прогнозу, тобто горизонту його передбачення. Неврахування пізнавальних можливостей методу, застосування його в таких дослідженнях, цілі яких їм не відповідають, призводить до отримання таких результатів, прогностична сила яких є мінімальною чи дорівнює нулю.

Водночас, специфіка соціального прогнозування, об'єктом якого є нестабільна динамічна система, що самоорганізується, вимагає здійснення наукового передбачення на засадах безперервності та поліваріантності. Під безперервністю ми розуміємо проведення постійних моніторингових досліджень, які б дозволяли безперервно відстежувати стан предмету дослідження, а на основі отриманих даних забезпечували б постійне уточнення прогнозу щодо стану справ предмету дослідження у майбутньому. Особливо важливим цей методологічний принцип є у випадку побудови прогнозів середньострокової та довгострокової перспективи, дозволяючи здійснювати корекцію їх результатів, а отже й збільшувати точність прогнозу.

Поліваріативність як методологічний принцип пов'язана з тією обставиною, що науковий прогноз у підсумку забезпечує отримання ймовірнісного знання, про що ми вже говорили вище. Це означає, що необхідно враховувати усі можливі варіанти розвитку майбутніх подій, розглядаючи їх в термінах результату дослідження. В цьому сенсі доцільною є побудова таблиці ймовірних подій, складання якої здійснюється за принципом наближення ймовірного результату до одиниці, де одиниця постає своєрідним ідеальним випадком, коли передбачення події носить достовірний характер. Принцип поліваріативності дозволяє не лише

визначити найбільш ймовірний сценарій розвитку майбутніх подій, але й мінімізувати ситуацію невизначеності майбутнього, тобто такого стану суспільства як системи, шлях подальшого розвитку якого передбачити принципово неможливо.

Література

1. Арутюнов В.Х. Прогностика як наука / В.Х. Арутюнов, В.О. Кравченко. – К. : Товариство «Знання» Української РСР, 1976. – 45 с.
2. Бетяев С.К. Прогностика: первые шаги науки / С. К. Бетяев // Вопросы философии. – 2003. – № 4. – С. 3-13.
3. Великий тлумачний словник української мови (з дод. і допов.) / Уклад і гол. ред. Т.В.Бусел. – К., Ірпінь: Перун, 2005. – 1728 с.
4. Гвишиани Д. Прогностика / Д. Гвишиани, В. Лисичкин. – М. : Знание, 1968. – 91 с.
5. Герасимов И.Г. Структура научного исследования (философский анализ познавательной деятельности в науке) / И. Г. Герасимов. – М. : Мысль, 1985. – 215 с.
6. Гражданников Е.Д. Экстраполяционная прогностика: классификационное и математическое моделирование в исторических и прогностических исследованиях / Е. Д. Гражданников. – Нк. : Наука. Сиб. отд-ние, 1988. – 144 с.
7. Йолон П. Пізнання / П. Йолон // Філософський енциклопедичний словник. – К. : Абрис, 2002. – С. 479-480.
8. Копнин П. В. Переход от вероятностного знания к достоверному / П. В. Копнин // Логика научного исследования. – М. : Наука, 1965. – С. 177-197.
9. Косолапов В. В. Методология социального прогнозирования / В. В. Косолапов. – К. : Вища школа, 1981. – 311 с.
10. Поппер К. Критерий эмперического характера теоретических систем / К. Поппер ; пер. с англ. под ред. В. Н. Садовского // Логика и рост научного знания. Избранные работы. – М. : Прогресс, 1983. – С. 236-239.
11. Суворов О. В. Прогноз / О. В. Суворов // Новая философская энциклопедия в четырех томах. Том третий. – М. : Мысль, 2001. – С. 358.
12. Топольські Є. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації / Є. Топольські ; пер. з польськ. Н. Гончаренко. – К. : К.І.С., 2012. – 400 с.

Эпистемологический потенциал основных средств научного социального прогнозирования

Романенко О.Я.

Рассмотрено философское обоснование научного прогнозирования и основных его разновидностей: экстраполяции, экспертного опроса, исторической аналогии и

моделирования. Метод экстраполяции может быть реализован как индуктивным, так и дедуктивным путем развертывания логических стратегий построения научных выкладок. Метод экспертных оценок позволяет привлечь к прогностическому исследованию специалистов, работающих в различных областях знаний. Метод исторической аналогии может быть реализован через нахождение некоторых рамочных условий развертывания узловых исторических событий, которые выступают своеобразными точками разветвления общественного развития. Моделирование позволяет проводить исследования только некоторого аспекта объекта для всестороннего изучения именно этого аспекта, выявлять логические связи его элементов, способ его функционирования и т.п., что позволяет разрабатывать на основе выявленных особенностей предмета своеобразную упрощенную модель объекта моделирования. Специфика социального прогнозирования, объектом которого является нестабильная динамическая самоорганизующаяся система, требует осуществления научного предвидения на основе непрерывности и поливариантности.

Ключевые слова: социальное предвидение, научное социальное прогнозирование, экстраполяция, экспертный опрос, историческая аналогия, моделирование, поливариантность.

Epistemological potential of main instruments of the scientific social prognosis making

Romanenko O. Ya.

It is considered the philosophical justification of scientific prognosis and its main species: extrapolation, expert interviews, historical analogies and modeling techniques. Extrapolation method can be implemented through inductive and deductive way for deployment strategies of logical scientific reasoning constructing. The method of the expert interviews allows to involve in predictive research the professionals working in various fields. The historical analogy can be implemented via finding some framework conditions for the deployment of key historical events that appear peculiar branch point of social development. Modeling techniques allows to research only some aspects of the object for a comprehensive study of this aspect to detect logical relations of its elements, specific of its functioning so that one can develop on the basis of the detected object features original simplified model of modeling object. Specificity of social prognosis making, that has unstable self-organizing dynamical system as its object, requires a scientific foresight based on continuity and multi-variety.

Keywords: social foresight, social scientific prognosis making, extrapolation, expert interviews, historical analogy, modeling techniques, multi-variety.